Jornades sobre la regionalització del territori i els ens intermedis, organitzades per la Societat Catalana de Geografia (Barcelona, 1989). Barcelona: Diputació de Barcelona, 1990.

Els ens intermedis: la descentralització inacabada

Lluís Casassas i Simó
President de la Societat Catalana de Geografia

Tot just ara ha fet dos anys que s'aprovaren les quatre lleis que regulen l'organització territorial i el règim local de Catalunya. Alguns creuen que s'ha establert un model d'organització territorial capaç de donar una resposta satisfactòria als problemes que la nostra col·lectivitat té plantejats en l'àmbit local. D'altres, en canvi, i no són escassos, veuen en l'aplicació d'aquelles lleis una font de problemes perquè afirmen que l'adopció d'unes entitats territorials definides ara fa més de mig segle per complir uns objectius diferents dels que ara els són atribuïts no serà d'acomodació fàcil i generarà conflictes nous sense que s'hagin pogut resoldre encara els antics.

De totes maneres, és curiós el que està passant: sembla com si s'hagués esmussat el debat que havia estat present arreu abans de l'aprovació de les lleis; és com quan un silenci espès apareix després d'una tempesta que havia estat desfermada. I hom es pot preguntar si s'ha produït una acceptació més o menys voluntària de les lleis o si el silenci reflecteix un cansament general o un esgotament o si és la manifestació d'un interès determinat en no voler precipitar els canvis que són necessaris.

Segurament, aquesta sensació d'atur no és general. Potser és una visió incompleta i deformada de la realitat perquè, efectivament, el debat és encès en la premsa de molts indrets de Catalunya, en alguns fòrums concrets, en el si de la Comissió de Delimitació Territorial, etc.

Malgrat tot, creiem que el debat s'hauria de generalitzar. Sembla que seria convenient que especialment els geògrafs no deixessin d'analitzar els casos oberts i aportessin les seves opinions i contribuïssin a mantenir més viu el debat per evitar que es pugui cloure en les fronteres de les conveniències més estretes. Que aportessin les seves opinions sobre els casos oberts i sobre les qüestions teòriques més àmplies. Per això estem tots, ara, ací.

El debat ara s'ha estès a un àmbit més gran. No és, només, una discussió de punts de vista concrets sense una especial rellevància, sinó que es tracta de consagrar una visió determinada del territori, oberta a noves aportacions teòriques que poden comportar l'adopció, potser, d'un criteri comarcal nou. Per entendre-ho, només cal veure els plantejaments dels casos de Sant Celoni, de Calaf, de Palafrugell, de Blanes, de Santa Coloma de Queralt, de Prades, de l'Alta Ribera, de les Garrigues occidentals, de la Ribera de Sió, de l'entorn gironí, etc.

Un altre exemple capital d'allò que està passant l'ofereix la definició de l'àrea de Barcelona. Sembla, també en aquest cas, com si tot l'esforç efectuat abans de l'aparició de la llei —en defensa o en contra de l'organització que existia, en defensa o no del paper dirigent del conjunt barceloní— hagués exhaurit els arguments i esgotat l'interès; i, en canvi, qüestions com la relació de la ciutat central amb les seves veïnes i l'adscripció d'aquestes a alguna unitat comarcal determinada (pensem en els casos de l'Hospitalet i de Badalona) o les relacions especials que existeixen en el si del territori metropolità o la manera de resoldre la dificultat de crear ens comarcals d'estructura unimunicipal, demostren que no seria fútil la continuació de la discussió; cal, doncs, reprendre-la.

El nou planteig dels ens intermedis

I ara, tot recentment, quan l'article cinquè de l'Estatut d'Autonomia permet la creació i l'expandiment d'aquestes entitats supracomarcals, el planteig i el desenvolupament d'aquesta possibilitat obren noves vies d'estudi i d'anàlisi comparativa. Vet aquí la raó d'aquestes Jornades. Tant el nombre de divisions regionals com el seu contingut o com la ubicació del que hom creu que han de ser les seves capitalitats proporcionen matèria suficient per debatre.

A més, el plantejament de l'àmbit supracomarcal ha posat en relleu la primera raó per la qual es pot afirmar que la regionalització de Catalunya encara és *una qüestió inacabada*. Cal recordar que la divisió de 1936, que ara es diu que ha estat restablerta, contenia un segon nivell d'ens, que eren les regions que després hom s'acostumà a anomenar vegueries. És interessant i alliçonador llegir el que en diu el llibre de la Ponència:

«Un estat d'esperit anguniós, el descontentament dels ponents per no haver arribat a una concreció de pensaments plasmada en el projecte demarcacional, portaren, com a conseqüència, a reprendre la qüestió de les supercomarques, puix que amb elles, de bell antuvi, sembla que es podia anar a un millor acomodament al concepte comarcal, malgrat la seva imprecisió, i a les realitats socials i econòmiques d'ara. Altrament, el pla demarcacional que deixaven enllestit responia més o menys vagament a una estructuració administrativa de relació directa, entre Catalunya, amb la seva polarització governativa a Barcelona, i les unitats territorials en què es dividia la nostra terra per als efectes d'administració i govern. És una divisió de primer grau,

Jornades sobre la regionalització del territori i els ens intermedis, organitzades per la Societat Catalana de Geografia (Barcelona, 1989). Barcelona: Diputació de Barcelona, 1990.

perquè entre el municipi i la nació no hi ha més que un organisme territorial intermedi. En canvi, una divisió supercomarcal implicava l'existència d'unes comarques com a entitats primàries i uns aplegaments comarcals, organismes de segon grau en l'organització del Govern de Catalunya [...]. Hom copsà de seguida els avantatges que el nou projecte podia tenir tant per solucionar els casos difícils que se'ns havien presentat com per oferir al Govern de la Generalitat i al Parlament dues solucions diferents per a la nova estructuració de Catalunya.»

La llei de 1987 d'organització comarcal no institueix la regió que ara, cinquanta-cinc anys després, ens demanen de voler identificar, definir i omplir de contingut. Regions, vegueries, departaments o demarcacions que han de servir per a la pràctica del Govern de la Generalitat i que aplegaran grups de comarques, de les actuals comarques enteses com a entitats d'Administració local. I ara, hom es pregunta, tant quan pensa en la divisió regional sobre la qual encetem la discussió com quan pensa en l'organització mateixa de la Catalunya en comarques, les que ara hi ha, és clar, ¿què és la comarca, a final del segle XX? ¿Pot ésser convenient considerar les unitats territorials possibles com el marc necessari per organitzar la vida d'una societat descentralitzada i autogestionària? ¿Com veuen els geògrafs del nostre país i de les comunitats veïnes aquest problema?

És innegable l'interès que té escatir quantes i quines han de ser les unitats regionals de Catalunya i com han de funcionar. Considerar tot això ha portat la Societat Catalana de Geografia a convocar aquestes Jornades d'estudi i de reflexió i a preparar-les perquè hi poguessin participar geògrafs de procedència diversa i de tendències doctrinals ben diferents.

Tal com s'ha anunciat i com figura al programa de les Jornades, els temes es debatran agrupats en quatre sessions. Seria interessant i desitjable que cadascuna anés seguida d'un col·loqui obert en què es manifestessin les opinions més diverses. Això seria l'afermament del debat que la Societat Catalana de Geografia propugna des de sempre, convençuda que la ciència només pot avançar com a fruit d'una àmplia i serena confrontació, d'un bandejament dels recels i dels atrinxeraments personals acientífics i d'un abandó dels dogmatismes engendrats en el somni profund i feixuc de la ignorància.

Sempre hem fet nostres aquelles paraules tan repetides que va escriure Erasme de Rotterdam l'any 1524 a *De libero arbitrio:* «El món està tornant en si, com si despertés d'un somni profund. Però en resten encara alguns que s'hi resisteixen amb obstinació, aferrantse convulsivament amb mans i peus a la seva ingorància vella. Tenen por que si la literatura i les arts reneixen, i el món es fa més savi, es posi de manifest que ells no saben res».

Intentarem seguir el programa tal com s'ha anunciat, i el procurarem seguir amb les persones que hem cregut que haurien de participar-hi. Volem repetir allò que fa temps que diem: els nostres esforços van encaminats a engrandir l'horitzó de la geografia del nostre país i creiem que el contacte amb els geògrafs forans és un instrument molt útil per assolir-ho. Voldríem que per a tots fos ben profitosa la tasca que ens proposem i que ara iniciem. Voldríem plantejar els problemes amb un criteri obert i sense recels. Voldríem arribar a entreveure la culminació d'una etapa. La vida de les idees no té un punt i final; no comporta límits de cap classe. No passa el mateix en altres camps de la vida de les societats.

Els límits dels conjunts territorials

La vida de les societats comporta l'establiment de límits que comprenen conjunts territorials. Algunes vegades, els límits són establerts per disposicions administratives i es materialitzen en línies concretes damunt dels mapes. D'altres vegades, més que línies són espais invisibles fixats pel costum, per les relacions entre les comunitats, per l'atracció de centres importants, per la influència de ciutats actives, etc.

En el primer cas, els límits jurídics, quan es converteixen en tradicionals, esdevenen caducs, passats, inútils, a causa de la impossibilitat que tenen d'adaptar-se als canvis socials, a la irrupció de les comunicacions de massa, a l'esclat de les concentracions urbanes, etc. És el fenomen que defineix la llei de l'obsolescència político-territorial que formulà Sanguin. Conèixer aquesta llei, en el cas que estem estudiant i tractant (malgrat el que puguin entendre periodistes pressuts), impedeix «la defensa de la divisió provincial actual» immutable, si és que es vol que els resultats d'una anàlisi territorial serena per establir uns nous límits jurídics estiguin d'acord amb la realitat.

A més, la dinàmica dels grups humans canvia constantment la realitat. Mai no és el mateix el grup humà al llarg de la història. Canvien els continguts, canvien les relacions, canvien les intensitats dels fluxos, canvien les empremtes de la ciutat sobre el territori... Tot, com que és vida, és canviant. Tal com va escriure Roger Brunet «si bé és veritat que els llocs romanen, en canvi el que canvia són les localitzacions» i, per tant —afegim ara nosaltres—, canvien també els àmbits territorials.

En el segon cas —estem tractant dels límits com a espais invisibles—, caldria fixar-nos atentament en l'anàlisi territorial de la qual hem parlat abans; més que en els «factors naturals», caldria fixar-nos en la interacció dialèctica entre allò que prové de l'existència de medis naturals humanitzats i les forces organitzadores dels espais, forces entre les quals destaquen els fluxos i els intercanvis. I tot això caldria fer-ho —malgrat que els geògrafs sovint n'hagin negligit l'anàlisi— sense que es puguin oblidar els intercanvis que concerneixen la gestió pública, o sigui l'actuació de l'Administració, intercanvis o relacions que contribueixen a desenvolupar la polarització —en realitat, la polarització, o sigui, la irradiació del centre urbà, és qui creà la regió— i ajuden a fixar uns límits estables.

¿És que, tal com s'ha preguntat sovint, hi pot haver anàlisi regional fiable i responsable sense l'examen dels fenòmens derivats del poder i sense escatir el sentit i la intensitat dels jocs del poder?

Si es considera la regió com una zona *regida*, com un espai *regit*, s'arriba a la conclusió que els seus límits

Jornades sobre la regionalització del territori i els ens intermedis, organitzades per la Societat Catalana de Geografia (Barcelona, 1989).
Barcelona: Diputació de Barcelona, 1990.

poden ésser arbitraris o artificials, fruit de la voluntat del titular de la sobirania, i que —tal com diu Pinchemel— són límits que esdevenen línies només per definir algunes identitats i les dependències necessàries per gestionar la vida col·lectiva i els afers col·lectius i perquè el titular de la sobirania pugui intervenir en l'evolució dels fenòmens col·lectius.

Hom ha d'entendre que dur a terme una política de regionalització no pot consistir, solament, a «fer una delimitació de caràcter netament geogràfic, tasca delicada, difícil i potser innecessària o assolir una precisió que podria ésser una tasca [...] més pròpia d'una acadèmia i que bé podria resultar sense utilitat pràctica. El que calia —transcrivim paraules del llibre de la Ponència, de 1937— era establir una divisió ajustada a les necessitats de l'hora i apropiada al govern i a l'administració del país».

Són paraules que no han perdut gens la seva vigència.

Regionalitzar vol dir saber aplicar la política a les regions noves que s'han definit, que han estat definides per criteris específics, regions que recolzin les seves línies principals en factors naturals clars que són evidents, però que no oblidin el pes de les herències històriques. Regions que han d'ésser viscudes i sentides pels ciutadans.

Voler crear a l'interior del país unes organitzacions irracionals, deslligades de la vida, contràries a la lògica geoecològica humana i espacial, portaria indefugiblement a la pèrdua de l'eficàcia, a l'encariment de l'administració, als fracassos. Fracassos que conduirien a la inoperativitat més absoluta si, a més, la regionalització es volgués convertir en un repartiment territorial dictat per interessos electorals, en una mena de «garrymandisme» de proporcions nacionals.

El coneixement de la realitat

Com que no es pot oblidar que la regionalització ha d'ésser un mode operatiu de la societat, no es pot dur a terme sense el coneixement profund de la realitat i no pot ésser eficaç si condueix a una fragmentació excessiva de la comunitat. A més, hi ha un fet que cal tenir molt present i que porta, en aquest món actual de fluxos i d'interdependències, a l'esclat i l'aparició d'una paradoxa, tal com diria Dematteis: conèixer la realitat permetria identificar les unitats regionals més adients, és cert, però ¿què vol dir dedicar-se a la identificació regional?, ¿quin sentit té la trobada d'entitats regionals, quan els problemes de cada dia depassen fins i tot els límits de la nostra comunitat i en certs aspectes són generals, potser també a escala mundial?; ¿és que això, o sigui dedicar-se a les minúcies, no és ja apartar-se de la realitat?; ¿com es pot compaginar la divisió territorial regional i l'actual revolució de la mobilitat dels homes i de la distància-temps, per exemple?

Pensar en tot això i comprovar que, en general, hom no cerca resposta a aquestes qüestions que, per molts, són considerades pròpies d'un entreteniment fútil, també m'ha fet pensar que la regionalització, al nostre país, *és una tasca inacabada*; és la segona raó per dir que la regionalització, al nostre país, està efectivament inacabada.

Pensar en les conseqüències territorials de l'exercici del poder, tal com es deia més amunt, i proposar una divisió territorial molt concreta, porta a formular algunes altres consideracions interessants, sabut prèviament que no hi ha cap divisió territorial neutra i que qualsevol divisió territorial és el reflex dels interessos dels grups predominants en un moment històric determinat. Grups predominants, és clar, en l'exercici del poder.

Després cal pensar que, si bé es divideix el país per conèixer-lo millor —i és sabut que, tal com s'ha afirmat moltes vegades, aquesta actuació científica ha estat l'origen de l'enfocament geogràfic regional— i també per fer-ne la descripció més exacta possible (més exacta i més veraç), aquesta actuació no és oposada ni és allunyada de l'acció de dividir el país per consolidar l'actuació governamental i fer-la més constreta i peremptòria.

Territori, regionalització i poder

La regionalització del territori vol dir, és clar, buscar les entitats territorials que ajudin tant a la coneixença com a l'anàlisi i al diagnòstic d'un espai determinat. Però alhora vol dir cercar un instrument que faciliti el bon funcionament de les institucions per fer que l'administració sigui eficaç i, tal com es diu col·loquialment, que les coses rutllin. Un instrument que ajudi l'actuació sobre el territori, un instrument que permeti decidir encertadament el camí que s'ha de seguir i determinar-ne les particularitats i els ritmes. Un instrument que sigui manifestació de la sobirania, que contribueixi al control del territori per tal que res no s'escapi ni funcioni d'altra manera que no sigui l'establerta i determinada per les lleis. En resum, doncs, la regionalització vol dir buscar un bon instrument de coerció.

Aquestes afirmacions poden portar a dues discussions, potser teòriques, però de gran repercussió pràctica: l'una seria la del contingut que hauria de tenir l'entitat territorial que es definís, que seria un exemple característic de «regió volguda», fruit de la necessitat que té qualsevol societat humana organitzada de disposar d'una estructura territorial que li permeti refermar l'autoritat i administrar la col·lectivitat i que li faciliti la intervenció i la planificació de la seva vida en comú i ordenar i dictar disposicions múltiples. L'altra discussió a què portarien les afirmacions més amunt formulades duria a voler aclarir què s'entén per govern, què s'entén per exercici diari del poder i, sobretot, duria a voler aclarir qui hauria d'ésser el titular d'aquesta actuació coercitiva. Si s'aclarís aquest segon aspecte, es comprendria per què s'ha pogut dir que definir unes regions d'aquest tipus (no oblidem que una divisió territorial administrativa sempre és l'establiment de línies arbitràries) «és més fàcil que identificar les regions donades, existents, ja que els homes (ja que el govern, és clar!) tenen llibertat per delimitar-les de manera arbitrària, com una manifestació del seu poder i del dret que tenen (o sigui, el dret que ells s'han atribuït!) a fer-ho».

Jornades sobre la regionalització del territori i els ens intermedis, organitzades per la Societat Catalana de Geografia (Barcelona, 1989). Barcelona: Diputació de Barcelona, 1990.

Voler saber quins són aquests homes que tenen —o s'han atribuït— el dret a fixar unes ratlles concretes sobre el mapa i a omplir de certs continguts concrets els ens resultants de la seva operació porta a formular la tercera raó que es té per dir que la regionalització *és una tasca inacabada*. Perquè marcaria, sense aquest coneixement, l'adhesió més profunda. Perquè, si les regions no compten amb l'aquiescència de les poblacions no serien res més que «simples generalitzacions de l'esperit», com deia Walter Isard, i no tindrien existència, ni realitat, ni virtualitat. Serien unitats territorials eixorques que s'adaptarien malament als canvis socials i al moviment incessant de les col·lectivitats vives i a les variacions ràpides dels factors més diversos, com, per exemple, l'accessibilitat, el repartiment poblacional, l'aparició de tècniques de transport i de comunicació sofisticades, l'evolució pregona del món del pensament, etc.

Regionalització i participació

Evitar aquests defectes portaria a poder identificar unitats vives de les quals fos fàcil, quan convingués, modificar-ne els límits, tot i mantenir la unitat col·lectiva superior. Si això s'accepta, es comprendrà que no és possible «la defensa de la divisió provincial actual» sense capgirar-la, fet que només d'una manera erròmia es pot atribuir a alguns estudis territorials que pretenen tenir un contingut científic i que pretenen reconèixer les necessitats i les modalitats de l'organització territorial actual de Catalunya, l'organització que és viva i actuant. Haurien d'identificar-se unes regions «de grandària mitjana, portadores d'una forta especificitat, aptes per nodrir, a escala seva, reivindicacions regionalistes» (Racine). I es podria afegir: unes entitats sentides en les quals s'expressin reivindicacions socials ben fortes com, per exemple, la del control popular o la de la participació ciutadana en l'elaboració dels plans territorials.

Si es reconeixen les unitats territorials d'àmbit regional (regional, en aquest cas, vol dir els ens intermedis entre el municipi i la nació) és que hom és conscient de la necessitat exigent de la descentralització. Per això, els organismes regionals resultants han de canviar la seva naturalesa i les seves funcions (si és que són percebuts com a òrgans transmissors de les disposicions superiors, només) i, en canvi, han d'augmentar la seva representativitat i el seu entroncament amb els organismes de base representatius de les comunitats més simples, dels agrupaments més autèntics, de les estructures més properes al ciutadà.

És evident que les conseqüències d'una gestió deficient dels afers públics són sofertes pel conjunt de la societat. Una mala organització territorial augmenta els aspectes negatius d'aquelles conseqüències. És natural, doncs, que el conjunt de la societat pugui participar en l'elaboració dels plans territorials i hom creu que és lícit pensar que aquesta exigència de participació encara no ha estat plenament atesa; és indispensable la devolució de la sobirania més plena a aquells que en són la font efectiva. Mentre això no s'assoleixi plenament, mentre no es pugui fer un ús total de la sobirania plena, s'haurà de pensar, també, que la regionalització *és una tasca inacabada*.

La regionalització actual de Catalunya

I ara voldria dir uns mots, molt breus, sobre el que penso de la regionalització de Catalunya que, un cop posat en marxa el procés de comarcalització, ha esdevingut un dels problemes principals de l'organització del territori de Catalunya. I si dic «un dels problemes principals de l'organització del territori de Catalunya» i no, simplement, «el problema principal» és perquè continua existint la mancança d'un pla general previ que d'una manera precisa i concreta fixi els objectius, determini els models i aclareixi els tipus de relacions i el repartiment en zones de les activitats i de les poblacions de Catalunya. I aquesta mancança és «el problema principal» que patim!

Ara bé, d'acord amb el que he exposat fins ara al llarg d'aquesta conversa, crec que no és erroni d'afirmar que la regionalització del país, per ésser autèntica, hauria de seguir uns principis bàsics o fonamentals que podrien formular-se de la manera següent:

D'antuvi, saber distingir clarament entre el que és competència de l'Administració local (de la qual els municipis i altres organismes supramunicipals en són les unitats significatives) i el que hauria d'ésser competència del govern de la Generalitat, el conjunt de competències que s'haurien d'exercir a través de les regions que ara es volen proposar. I caldria tenir ben clar que per a l'exercici de l'actuació perifèrica de la Generalitat no és necessari un gran nombre d'entitats territorials, si és té en compte la grandària de Catalunya i la intensitat de les comunicacions de tot tipus.

La morfologia del territori, la distribució de la població, la magnitud i la influència dels condicionaments històrics, els fluxos humans i econòmics, la intensitat creixent del tràfic, etc., en un país com Catalunya, de només prop de 32.000 km^2, sembla imposar el criteri que el nombre d'entitats territorials de caràcter regional no hauria de sobrepassar el de cinc unitats.

El mateix pes dels condicionaments històrics i la morfologia del territori, afegits, en alguns casos, a la voluntat expressada pels habitants d'alguns sectors, sembla aconsellar la introducció d'unes unitats subregionals dotades de certs poders descentralitzats i d'una autonomia en els límits concrets i determinats fixats per la llei. Seria una figura territorial de molt antiga tradició catalana i ben coneguda en la legislació comparada de països no molt allunyats.

També, fidels a una tradició de recel envers els centralismes i envers les seus dels organismes que els executen, s'hauria de considerar la «capital regional» com un centre amb pocs poders decisoris i amb poca acumulació de competències i s'haurien de traspassar les direccions de serveis sectorials determinats a les poblacions on siguin clares la necessitat i la utilitat de la seva presència.

De totes maneres, l'organització interna de les regions, l'abast de llurs competències, l'establiment de sotsregions i l'atribució de les capacitats i funcions han d'ésser definits per una llei especial elaborada pel Parlament de Catalunya.

Jornades sobre la regionalització del territori i els ens intermedis, organitzades per la Societat Catalana de Geografia (Barcelona, 1989).
Barcelona: Diputació de Barcelona, 1990.

Caldrà tenir molt en compte, també, l'existència del fet metropolità, tant del que s'ha generat a l'àrea de Barcelona com dels que s'originin a d'altres indrets. El fet metropolità ha d'ésser tractat com una entitat especial: tractar-lo segons lleis i disposicions generalitzables a tot el territori és ignorar la seva especificitat i condemnar-lo a un ofegament indiscutible.

Cada dia és més clar que s'hauria d'estudiar un règim especial per a la Vall d'Aran, règim que respecti les seves característiques especials i determini el tipus de relació que la vall hauria de mantenir tant amb el conjunt de Catalunya com amb les terres i comarques veïnes.

A fi que les solucions que es trobin siguin encertades, duradores i acceptables, s'hauria de procurar que el debat sobre la regionalització de Catalunya assoleixi un grau ben alt de serenor i d'enteniment, fugint de plantejos i d'apassionaments que puguin ratllar la irracionalitat.

Uns objectius finals

Voldria acabar dient el que ja he exposat al començament. Cap regió no pot ésser considerada com un conjunt homogeni, al contrari. La regió voluntària —ja ho deia Boudeville— «és un conjunt jerarquitzat format per una ciutat central amb els seus satèl·lits i l'univers rural que ells controlen. És, doncs, un espai heterogeni amb parts complementàries que mantenen entre elles més relacions que amb els pols d'igual ordre de les regions contigües». Això vol dir que la regió no és un fet donat per la naturalesa física, sinó el resultat de l'evolució humana que, com a tal, és una evolució constant i de ritmes variables. Hom ha de tenir present que les regions administratives —de les quals, ara, precisament, estem parlant— són extensions que depenen per la seva creació i pel seu contingut de la voluntat política. Potser la desconfiança que desperta aquest fet va provocar, tal com ha estat assenyalat manta vegades, la cerca de «regions naturals» que hom creia —o volia creure— asèptiques i que eren definides com a unitats amb especificitat i amb personalitat, sense relacionar-les amb l'exterior i, sovint, sense comparacions interregionals.

Ara no és així, i caldria que tothom en fos conscient i s'evitessin els estripaments afectius que a vegades arriben a crear l'adscripció d'algú a una regió o a una altra. Perquè la regió hauria d'ésser considerada com un instrument de convivència en profit de tota la comunitat. Una regió de tipus administratiu —és a dir, els ens intermedis dels quals es parlarà durant aquests dies— ni substitueix els ens de percepció immediata, ni reemplaça les unitats naturals de participació. Són fruit, aquests ens, —o almenys tots hauríem de pretendre que ho fossin— de la voluntat general d'assolir una eficàcia més gran de tots els serveis que afecten la vida de la comunitat. No són res més. Però no són res menys.

A Catalunya tenim una llarga tradició, una molt llarga dedicació a l'estudi i a la discussió dels problemes territorials. Ara comencem un altre capítol. Tant de bo que aquestes Jornades serveixin per introduir al debat un grau més alt de racionalitat, de serenitat, de desapassionament, d'objectivitat i de ganes de fer les coses ben fetes. Objectius que, molt sovint, s'assoleixen si hom està prest a la renúncia de posicions de privilegi i sap rompre a temps, també, amb les més velles rutines mentals.